

Minden sorát az Isten, a haza gondolata hatja át és erre a célra felhasználja a többi tárgyakkal való kapcsolatot is. Számtani, irodalmi ismeretek különösen gyakran szerepelnek a tantárgyi kapcsolatok között. Munkája fényes bizonyítéka annak, hogy a biológia tanítása mennyire erkölcsnevelő és nemzeti tantárgy lehet, ha megfelelő tanár kezében van. Meg kell azonban említenem, hogy a felsorolt biológiai kísérletek némelyikét nem az eredeti szerzőnek tulajdonítja az író (például az 58. kísérletet) és rá kell mutatnom arra is, hogy az irodalomnak nemcsak magyar, hanem külföldi képviselői közül is több hiányzik.

Hollandonner Ferenc.

Ladislav Acsay: Que faire pour les jeunes intellectuels sans emploi? Athenaeum. 10 l.

E könnyen folyó franciasággal megírt kis tanulmány társadalmunk legégetőbb kérdésével, az értelmiségi pályák túlterheltségével és az értelmiségi munkanélküliek elhelyezésével foglalkozik. A kérdés súlyos voltára fölösleges fölhívni a figyelmet.

A tanulmány szerzője érdekes statisztikai adatok tükrében mutatja be a jelenlegi állapotok okait és a belőlük származó veszedelemnek folyton növekvő méreteit. E megállapításokból önként folyik, hogy a bajt mind erkölcsi, mind anyagi okokból okvetlenül és sürgősen orvosolni kell. Erre persze csak egyetlen mód képzelhető el: a nagyszámú értelmiségi munkanélkülinek legalább ideiglenes (a válság már nem tart soká?), de sürgős és a képességeket a lehetőségig kihasználó elhelyezése.

Kérdés azonban, hogy a mai általános szegénység idején hogyan lehetne megfelelő számú munkaalkalmat szervezni és a megfelelő anyagi eszközöket előteremteni. Az első kérdésre a szerző a következő párhuzamos megoldási módokat ajánlja: rögtöni haszonnal járó, bár ideiglenes természetű rendkívüli munkálatok végeztetése szűkös, de a létminimumot biztosító díjazással (ilyen természetű elvégzendő munkálatok közül meg is említ néhányat, ezek mind föltétlenül előnyös, sok esetben szükséges dolgok, rögtöni hasznot hozó mivoltuk azonban nem mindig kétségtelen), továbbá egy régi, de úgy látszik, a gyakorlatban nehezen végrehajtható közóhaj teljesítése: az álláshalmazások megszüntetése, majd végül ez utóbbi kérdés bővebb ismertetése után az ifjúságnak a földhöz való visszatérése; ehhez természetesen szintén az államnak kellene a megfelelő tőkét szolgáltatnia.

Majd szembe néz a másik kérdéssel, a megfelelő fedezet előteremtésével. Erre a következő megoldásokat ajánlja: a mammutfizetések egy hányadának kisajátítása, az álláshalmazások megszüntetése, nyugdíjak megvonása a vagyonosoktól, kényszernyugdíjazások, dohánytőzedei és sorsjegyelárusítói engedélyek felülvizsgálata, államilag támogatott vállalatok indokolatlanul nagy jövedelmének leföldözése, nagy vagyonok és nagy jövedelmek fokozatos, nagymértékű megadóztatása.

E mindenesetre érdekes gondolatokról nehéz bírálatot mondani, mert a szerzőtől nyújtott néhány számszerű adat nem elégséges arra, hogy pontosab-

ban meg lehessen állapítani belőle, milyen mértékben és mennyi időre lehetne így gátat vetni az óriási arányokban folyton növekvő értelmiségi munkanélküliségnek és mennyiben tudnák fedezni a jelzett pénzforrások a nemzet vagyonosabb vékony rétegeinek teljes kimerítése nélkül vagy akár ilyen teljes kimerítés árán is a megoldási módokat roppant költségeit. B. G.

August Riekell: Drei Generationen. Die pädagogische Situation der Gegenwart und das Bildungsideal der Zukunft. 1932. 200 lap.

Ennek a könyvnek is méltán *A kultúra válsága* lehetne a címe. Személyi és tárgyi vonatkozásban a kultúr pesszimizmus jegyében áll: szerzője a mának minden dolgával, személyével elégedetlen, ám azért a megértés alapján részvétellel van irántuk. Hossz- és keresztmetszetben mutatja be napjaink kultúrájának kórképét, megállapítja és megokolja beteges voltát és vázolja egy remélhető jobb jövőre vezető gyógyító eljárás módjait, eszközeit. Széles mederben, gyakori ismétlésekkel tárgyalja a körülöttünk zsongó, szinte megszámlálhatatlan, változatos tények hatalmas tömegét, amelyből céltudatosan áttekinthető mozaikot igyekszik kialakítani. Korunk kultúrájának és oktatásügyének részletes és könyörtelen diagnózisát adja, amelynek pesszimizista ízt mentesíteni, enyhíteni igyekszik az ezidőszert megmászhatatlan körülményekkel és egy szebb jövőnek kilátásba helyezésével. A jelen pesszimizmusából a jövőbe vetett optimizmusba menekül.

A Bevezetés mindenekelőtt bizonyos alapvető fogalmakat igyekszik tisztázni: kultúra és műveltség (művelődés), kultúrákarat és művelődési akarat, az iskola és az élet által nyújtott művelődés; majd a bekövetkező új művelődési eszmények és értékek elemzésére tér át. Ezután következik a *Három nemzedék* főcímmel párhuzamosan megannyi külön részben a mai felnőttek és serdülők, továbbá a jövő nemzedék problémájának beható tárgyalása. A felnőttek szellemi és lelki diszpozícióját befolyásolták a technikának a természet meghódítására irányuló eredményei, a háború utóhatásai, a normalizáló és organizáló mozgalmak, amelyek a kultúrértékek csökkentését eredményezték, a kultúr pesszimizmusnak táplálékot adtak és a gyökértelen ember típusát érlelték meg. Ennek a társadalomnak „pedagógiai esődje” (?) nyomja rá bélyegét a mai ifjúságra: „keréken ki kell egyszer mondani, hogy ennek képe egészen más, mint amilyenek jóakaró pedagógusok, túlbuzgó politikusok és bizonyos szervezetek korlátolt képviselői képzelik” (133. l.). Körülöttünk olyan, lelkileg és szellemileg elhagyott, elhanyagolt ifjúság nő fel, amely már nem ébred a kultúrának megfelelő biztos céltudatosságra, nem érzi a művelő élmények alakító erejét, hanem a politizálásban, rekordhajhászásban, lehető kedvező elhelyezkedésben keres kielégülést. A mai pedagógiai infláció középpontjában az az ifjúság áll, amely részvétünkre érdemes. Ezen a pedagógiai pszichológia mélyítése, a pedagógiának bármily virágzó művelése sem lendít, mert kultúránk híján van a pedagógiai hatóerőnek. „A felnőttek azt hiszik, hogy jóra való erkölcsi tanítások, helyes tanítás és gondos felügyelet a pedagógiai cselekvésnek magvát alkotják, de megfélekednek arról, hogy mindez vajmi csekély